

Till
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande yrkesprogramsutredningens slutbetänkande Välja yrke (SOU 2015:97)

Dnr: U2015/05421/GV

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. I organisationen ingår också nätverk för specifika yrkesgrupper, bl. a. studie- och yrkesvägledare verksamma inom vuxenutbildningen.

ViS har inbjudits att lämna synpunkter på förslagen som presenteras i betänkandet Välja yrke (SOU 2015:97). I följande yttrande fokuseras på förslag kring studie- och yrkesvägledning, med direkt eller indirekt påverkan på vuxenutbildningen och vuxnas lärande, samt de delar i betänkandet som direkt berör vuxenutbildningen.

3 Bättre förutsättningar för medvetna studie- och yrkesval

3.3.1 Förtydliga grundskolans läroplan och kursplaner när det gäller kunskaper om arbetslivet

Utredningens förslag: Skolverket ska få i uppdrag att göra en översyn av hur kunskaper om arbetslivet är reglerade i grundskolans läroplan och kursplaner samt att föreslå åtgärder för att förtydliga regleringen.

ViS menar att det är angeläget att ungdomar ges ökad kunskap om arbetsmarknaden och en god grund för att kunna göra väl underbyggda val och förbundet ställer sig därmed positivt till framlagt förslag.

3.3.2 Alla elever i grundskolan ska få möjlighet att prao

Utredningens förslag:

I årskurs 8 och 9 i grundskolan och i årskurs 9 och 10 i specialskolan ska alla elever ges möjlighet att genomföra sammanlagt minst två veckors praktisk arbetslivsorientering (prao). Praon ska ges inom ramen för de ämnen som undervisningen i grundskolan eller specialskolan omfattar. I specialskolan ska skyldigheten att ge prao gälla eleverna som tillämpar specialskolans kursplaner. Praon ska kunna genomföras på en arbetsplats eller genom att eleven deltar i undervisningen på ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Endast om det finns synnerliga skäl får andra former för arbetslivsorientering

ersätta prao för en elev. Skolverket får i uppdrag att revidera de allmänna råden om studie- och yrkesvägledning som berör praktisk arbetslivsorientering.

ViS anser att prao är viktigt för att ungdomar ska få ökad förståelse för förutsättningarna i arbetslivet och ser positivt på att alla elever i grundskolan och specialskolan ges möjlighet till prao. Förbundet ställer sig också bakom en revidering av de allmänna råden om studie- och yrkesvägledning som berör prao.

ViS anser emellertid inte att prao på gymnasieskolans yrkesprogram kan ersätta prao på en arbetsplats. ViS menar att den direkta kontakten med arbetslivet är viktig varför praon ska ske ute på en arbetsplats.

3.3.3 Arbetsmiljöverket ska informera om arbetsmiljölagstiftningen i samband med praon

Utredningens förslag: Arbetsmiljöverket ska få i uppdrag att informera skolhuvudmännen om tillämpningen av reglerna om riskbedömning vid prao.

ViS ser positivt på att Arbetsmiljöverket ges ett utökat ansvar i denna fråga.

3.3.5 En utredning ska få i uppdrag att utveckla studie- och yrkesvägledningen i grundskolan

Utredningens förslag: En statlig utredning ska få i uppdrag att utveckla studie- och yrkesvägledningen i grundskolan.

ViS ställer sig bakom förslaget att tillsätta en utredning med uppdrag att utveckla studie- och yrkesvägledningen i grundskolan och att en sådan utredning ges i uppdrag att också se över studie- och yrkesvägledarutbildningen samt föreslå hur fler studie- och yrkesvägledare kan utbildas. ViS menar att utformningen av, och innehållet i, studie- och yrkesvägledarutbildningen i hög grad formar framtida studie- och yrkesvägledares syn på yrket och möjlighet att svara mot de varierande krav som ställs inom respektive skolform och andra verksamheter där vägledarna utgör en viktig kompetens.

ViS delar utredningens synpunkter på att ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledning behöver förtydligas. Elevernas kunskap om arbetsmarknad och andra samhällsfrågor måste vara ett större ansvar än enbart studie- och yrkesvägledarens.

5 Nationella och lokala programråd

5.3.1 Ett nationellt råd för yrkesutbildning ska inrättas

Utredningens förslag: Inom Skolverket ska det inrättas ett nationellt råd för yrkesutbildning som ett forum för samråd mellan myndigheter och arbetsmarknadens parter. Rådet ska samråda kring strategiska frågor om utveckling av yrkesutbildning och andra kompetensförsörjningsåtgärder som är relevanta för den långsiktiga nationella kompetensförsörjningen. Rådet ska även utgöra ett rådgivande organ till regeringen och ansvariga myndigheter. Skolverket ska ansvara för det nationella rådet för yrkesutbildning. Ledamöterna till det nationella rådet för yrkesutbildning utses av regeringen för en period om tre år.

ViS ställer sig bakom utredningens förslag och vill särskilt lyfta fram värdet av ett forum som inte begränsas till att omfatta frågor gällande enskilda skolformer, utan som skapar förutsättningar för en samlad diskussion om olika vägar in i yrkeslivet, omfattande gymnasieskola, vuxenutbildning, yrkeshögskola och arbetsmarknadsutbildning. ViS menar att det är angeläget att på så sätt kunna anlägga ett helhetsperspektiv på olika branschers kompetensförsörjning.

5.3.2 De nationella programrådets funktion inom Skolverket ska förtydligas

Utredningens förslag: De nationella programrådets funktion ska förtydligas och regleringen ska samlas i en förordning. Av regleringen ska framgå följande:

1. De nationella programråden ska utgöra rådgivande organ inom Statens skolverk och bistå Skolverket i arbetet med att utveckla yrkesutbildningen i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå. [...].

ViS ser positivt på utredningens förslag, som bedöms förtydliga de nationella programrådets uppdrag på ett nödvändigt sätt. ViS vill särskilt betona värdet av att det tydligt markeras att råden ska ha ett helhetsperspektiv på gymnasial yrkesutbildning och att deras arbete även ska innefatta yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

7 Branschskolor för vissa små yrkesområden

7.3.1 Branschskolor införs som försöksverksamhet

Utredningens förslag: I syfte att säkerställa att det inom gymnasieskolan ges yrkesutbildning av hög kvalitet inom vissa yrkesområden som är små införs branschskolor som försöksverksamhet. Branschskolan ska anordna utbildning inom yrkesämnena. Gymnasiearbetet kan också genomföras vid en branschskola. Försöksverksamheten ska omfatta som mest tio branschskolor, pågå i fem läsår och sedan utvärderas. Skolverket får i uppdrag att organisera ett ansökningsförfarande för branschskolor och att tillsammans med andra berörda myndigheter utvärdera försöksverksamheten.

ViS ser det som angeläget att försöka finna nya sätt att öka utbildningsmöjligheterna, och därmed underlätta kompetensförsörjningen, inom små yrkesområden och kan se en modell med branschskolor som intressant.

ViS tycker dock att förslaget, så som det är utformat, väcker en del frågor som inte besvaras av utredningen:

- *Hur säkerställs att en elev, som har antagits till ett gymnasieprogram med avsikt att skaffa sig utbildning inom ett visst område, sedan också kan ges plats på en branschskola?*
- *Vilket ansvar har huvudmannen att tillgodose elevens utbildningsönskemål om man antar en elev till ett program och denna sedan inte får plats på branschskolan?*
- *Branschskolorna ska, enligt förslaget, ge utbildning som endast omfattar en mycket liten del av den totala gymnasieutbildningen. På vilket sätt ökar dessa skolor då möjligheterna för kommunerna att erbjuda program med få sökande? Det största utbildningsåtagandet ligger ändå kvar på kommunerna.*
- *Finns det en risk att underlaget för andra skolor att bedriva utbildning inom aktuellt område försvagas genom etablering av branschskolor, vilket därmed istället skulle kunna få en negativ effekt på tillgången till utbildning?*

ViS anser att det finns alltför många frågetecken för att direkt kunna ställa sig bakom framlagt förslag.

7.3.9 Vuxenutbildning på branschskola

Utredningens förslag: En branschskola får genom entreprenadavtal med en kommun ge utbildning till elever från kommunal vuxenutbildning. Utöver vad som gäller om entreprenad enligt skollagen, där uppgifter får överlämnas till enskild, får huvudmannen för kommunal vuxenutbildning överlämna uppgifter till en branschskola som bedrivs av en statlig myndighet, en kommun eller ett landsting.

I det ovanstående påpekar ViS att det finns flera områden som behöver utredas och förtydligas innan det kan ses som aktuellt att införa ett system med branschskolor. Ifall systemet med branschskolor

realiseras står ViS emellertid bakom att verksamheten också ska kunna erbjuda utbildning för vuxna i enlighet med förslaget.

8 Regional samverkan om yrkesvux

8.5.1 Kommuner ska ansöka om statsbidrag gemensamt

Utredningens förslag: Statsbidraget för yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå villkoras med att det ska finnas ett avtal om att samverka om utbildningen mellan minst tre kommuner. Samverkan ska syfta till att öka utbildningsutbudet för den enskilde. Kommunerna ska ansöka om statsbidraget gemensamt och kunna visa på ett behov av utbildningen som är gemensamt i de kommuner som samverkar.

ViS ser i grunden positivt på regional samverkan, både i syfte att bredda utbildningsutbudet, att skapa ytterligare förutsättningar för att utveckla vuxenutbildningen och för att matcha ett regionalt kompetensförsörjningsbehov.

ViS ställer sig dock negativt till att statsbidrag för yrkesvux villkoras med att avtal om samverkan måste ske mellan minst tre kommuner och att kommunerna ska ansöka om statsbidraget gemensamt. ViS menar att kommuner av olika storlek, och i olika regioner, har varierade förutsättningar och behov, vilket förslaget i dess nuvarande form inte alls tar hänsyn till. Om gemensamma beröringspunkter inte går att finna tenderar förslaget att riskera att kommuner inte delges möjlighet att söka statsbidrag för yrkesvux, vilket kan innebära att utbudet inom denna utbildningsform istället minskar. I regioner med kommuner av mycket varierande storlek finns sannolikt också en påtaglig risk att den större kommunen får ta ett oproportionerligt stort ansvar för samverkan, arbete med ansökningar etc. ViS förespråkar snarare att samverkan mellan kommuner vad gäller statsbidraget ses som ett viktigt inslag i ansökningarna och att förslag för samverkan där lyfts fram av ansökande kommuner.

8.5.2 Regional samverkan om yrkesvux blir villkor för statsbidrag

Utredningens förslag: Statsbidraget för yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå villkoras med att kommunerna planerar utbildningen i samråd med aktören med regionalt utvecklingsansvar i det eller de län som berörs.

ViS tillstyrker förslaget att yrkesvux ska planeras i samråd med aktören med regionalt utvecklingsansvar, men vill samtidigt markera att det då är viktigt att denna aktör också får motsvarande, tydliga uppdrag att samverka med kommunerna kring denna fråga.

9 Fler behöriga till yrkeshögskolan

9.2.1 Statliga bidrag till behörighetsgivande förutbildningar

Utredningens förslag: Förslaget i departementspromemorian En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap (Ds 2015:41) om behörighetsgivande förutbildning i yrkeshögskolan bör antas med vissa ändringar. Behörighetsgivande förutbildning ska få erbjudas i anslutning till en ordinarie yrkeshögskoleutbildning om det kan antas att det finns brist på behöriga sökande.

ViS tillstyrker förslaget. Förbundet har tidigare ställt sig bakom de förslag kring behörighetsgivande förutbildningar, som framlades i departementspromemorian En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap (Ds 2015:41), men anser att Yrkesprogramsutredningens avvägningar och förslag till justeringar av de tidigare förslagen är positiva.

9.2.2 Förutbildningar ska huvudsakligen vara kurser i yrkesämnen

Utredningens förslag: Behörighetsgivande förutbildningar ska i huvudsak avse kurser i yrkesämnen. Förutbildningen ska få omfatta upp till tio veckors utbildning.

ViS ser det som rimligt att behörighetsgivande förutbildning i huvudsak avser kurser i yrkesämnen men förbundet ställer sig däremot tveksamt till att förutbildningen ska begränsas till att omfatta maximalt tio veckor. ViS vill samtidigt påtala att behovet av, och utformningen av regelverket kring, förutbildning bör analyseras ytterligare i relation till vad de i promemorian Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux (Ds 2015:60) framlagda förslagen resulterar i.

9.2.3 Uppdrag att främja utvecklingen av behörighetsgivande förutbildningar

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att främja utvecklingen av behörighetsgivande förutbildningar.

Förutsatt att en rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux inte påtagligt förändrar behovet av förutbildning ställer sig ViS bakom förslaget.

Malmö 2016-02-26

Jonas Jonsson
Ordförande
Vuxenutbildning i Samverkan